

Edebiyatımızın Kanayan Yarası Kan Davasına Bağlı Zorunlu Göçe Dair Cumhuriyet Dönemi Romanlarından Birkaç Tetkik

Polat Sel¹⁰

Giriş: Kan Davası/Kan Gütme Kavramı

Kan Davası ya da diğer adıyla Kan Gütme olarak da bilinen kavram, geçmişten günümüze kadar gelmiş, bu süreçte gündemde kalmayı sürdürmüş geleneksel bir ritüel ve önde gelen toplumsal bir sorundur. Konuya doğrudan geçiş yapmadan önce kan davasının daha iyi anlaşılabilmesi için kavramın etimolojik yönüne değinmek uygun olacaktır. Söz konusu kavramın *Sosyolojik Etnoloji Sözlüğü* içinde farklı dillerdeki karşılıkları (Alm. Blutrache, Fr. Vendatte, Ing. Blood vengeance) verildikten sonra kavram “Aile üyelerinden, akrabalarından ve cemaat üyelerinden birini öldüren kimseyi ya da onun ailesinden, akrabalarından, cemaatından birini öldürmek suretiyle öç alma...” (Veyis, 1971, s.130) şeklinde tanımlanır.

Söz konusu kavram *TDK* tarafından:

“Geçmişte iki aile arasında cinayetten, kan akmış olmaktan veya başka bir nedenden oluşmuş düşmanlık..” şeklinde tanımlanırken; Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü’nde: “Kişinin, kendisini üyesi saydığı topluluktan birinin öldürülmesi karşılığında, öldüreni ya da öldürenin topluluğundan birini öldürerek öç alması temeline dayanan, kültürel olarak kurallara bağlanmış insan öldürme gerekçesi...”

şeklinde tanımlanmaktadır. Görüldüğü üzere Kan davası ya da daha çok bilinen adıyla kan gütme ritüelinin temelinde bir ölme/öldürme eyleminin bulunduğu dikkati çekmektedir.

Hilmi Ziya Ülken ise *Sosyoloji Sözlüğü* içerisinde kan gütme başlığı altında bir tanımlamadan çok kan gütmenin aileler ya da kabileler arasındaki doğuşunu evlenme, toprak davası vb. birtakım sebeplere dayanarak öç almaya bağlar. Devlet otoritesinin varlığına karşın bazen bu kan gütme olaylarının nesillerce devam ettiğini de söyler. (Ülken,1969, s.162)

Kan Davası/Kan Gütme Ritüelinin Ortaya Çıkmasının Temel Nedenleri

Kan gütme ya da diğer bir deyişle kan davasının ortaya çıkmasına ve uzun süre devam etmesine yol açan belli başlı nedenler vardır. Bu nedenleri iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar ekonomik ve toplumsal nedenlerdir. Ekonomik nedenlerin kökenine inildiğinde toprak anlaşmazlıkları, sınır anlaşmazlıkları, işsizlik ve yoksulluk, su çatışmaları, otlakların karşılıklı ihlali gibi etmenlerin önemli rol oynadığı ortaya çıkar. Toplumsal nedenlerin kökenine bakıldığında kız kaçırma hadiselerinin ve kadınlarla ilgili diğer konuların kan davasının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığı görülür. Ayrıca, adalete ve devlete olan güvenin sarsılması, telkin ve teşvik geleneği, kanlı gömlekler, ölenin

¹⁰ Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Balkan Yerleşkesi, B Blok Merkez, Edime.

eşyasının tanıtılması, kurumuş kanın korunması, evde duvarlara asılan fotoğraflar ve mezar taşlarına resim yapma geleneği, namus/şeref anlayışı, senlik-benlik geleneği, akraba anlaşmazlıkları, çocuklar arasında çıkan tartışmalar, particilik, kültürel yetersizliğin de, kan davasını/kan gütme ritüelini tetiklediği bilinen bir gerçektir.

Bu saydıklarımız dışında bir de bireysel sebepler yer alır. Bu sebeplerin kökenine inildiğinde benzetme ve yanlışlıklar, vasiyet, dağa çıkma, gasp, içki, kumar, karakter v.b unsurların ön planda yer aldığı görülür (Tezcan, 1981, s. 21-56).

Araştırma konumuz olan Cumhuriyet Dönemi romanları içinden seçtiğimiz üç farklı yazarın üç farklı romanındaki kan davasının temeline inildiğinde yukarıda açıklamış olduğumuz nedenlerden bir kısmının kan davasının ortaya çıkışında ve gelişmesinde önemli bir rol oynadığı ortaya çıkar. Bu bağlamda inceleyeceğimiz ilk roman Hasan Kıyafet'in *Yaşamak Yasak* adlı romanıdır. Yazar romanında bir taraftan Karadeniz'deki fındık işçilerinin yaşamını ve çalışma koşullarını irdelerken diğer taraftan da geçmişten günümüze kadar devam eden kan davasının izini sürer. Romanın içerisinde yer alan önemli karakterlerden birisi olan Fadime'nin gözünden kan davasının gelişim süreci ortaya konulur:

“...Kocasının peşine düştüğü düşman ve onun da peşine takılan düşman! Nedenini hiçbir zaman bilmediği, bilmeye kafa yormadığı kan davaları. Caniklerden denize kadar kadınlara kurulmuş tuzaklar. Kızılağaçlara asılı bulunan gelinler kızlar, tümü beyninde resimlendi” (Kıyafet, 2008, s. 9).

Romanın ilerleyen sayfalarında Haydar Dede, Fadime'nin kaçırılıp tecavüze uğraması üzerine kan davasının geçmişten şu ana kadar olan genel gelişim seyri ve çevresinde yarattığı yıkımı toplanan diğer fındık işçilerine aktarır:

“Biliyorsunuz iki gözüm dal yığidim oğlum, dağ gibi devrildi gitti. Bir kardeşim, onun iki çocuğu tüm kurşunlandılar. Akrabada sağlam adam kalmadı. Kiminin kolu yok, kiminin bacağı. Eğer ben bu yaşa sağlam gelebilirdiysem, mahpusluğumdan. Kan davası kuruttu bizi. Kimimiz Temeloğulları dedik, kimimiz Fındıkzade, boyuna vurduk vurulduk” (Kıyafet, 2008, s. 22).

Eserin devamında Fındık işçilerinin mola verdiği sırada Haydar Dede'ye, öğretmen Temeloğulları ile Fındıkzadeler arasındaki kan davasına sebep olan ilk olayın ne olduğuna dair bir soru sorar. Haydar Dede'nin anlattığı ilk sebep oldukça basit bir olaya dayanmaktadır:

“...Ha böyle yaprakların sararmaya yüz tuttuğu bir zamandı. Fındık dalda başaklamaydı. Temeloğullarının kolu şimdiki gibi uzun. Bir elleri denizde, bir elleri Caniklerde. Bunlardan bir çocuğun yalı boyunda oynarken çiş gelmiş. Denize işemek günah, kuma işemek günah, belletmişiz baştan. O da tutmuş, kıyıda boş kayığın içine çişini yapmış. Uyy, sen misin bizim kayığımıza sıçan? Çocuğu öldüresiye dövmüşler. Kim? Fındıkzadeler'den biri. Meğer kayık onlarınmış” (Kıyafet, 2008, s. 59-60).

Haydar Dede, olayın devamında Fındıkzadelerden üç kişinin öldürüldüğü buna misilleme olarak da Temeloğullarından dört kişinin Kızılağaçta asılı bulunduğunu anlatır. Diğer bir rivayete göre kan gütmenin başlamasının altında yatan asıl gerekçe fındık ağacı nedeniyle meydana gelen sınır anlaşmazlığıdır. Fındıkzadelerin arazisinde büyüyen fındık ağacının dallarının Temeloğullarına kadar uzanması

neticesinde onlarında fındıkları toplamasıyla aralarında husumet doğar. Köydeki hocalar ve yaşlılar Fındıkzadeleri, müftüler ise Temeloğullarını haklı çıkarır. Bu da zaman içinde ayrılığa ve husumete sebep olur. Böylece birkaç nesildir devam edegelen kan gütmeye hırsının her iki taraftan da pek çok canlar aldığı ortaya çıkar. Haydar Dede'nin ağzından bu durum şöyle anlatılır:

“...Temeloğullarının şehirde kazandığı davayı, dağda Fındıkzadeler tanımamış. Bunun üzerine iş iyice alevlenmiş. Bir sonbahar mevsiminde yere düşen sarı gazellerle birlikte ilk kan da dökülmüş. Fındıkzadeler'in çobanı, Temeloğullarının bir fındık işçisini girebiyle kelle kökünden biçmiş. Ve o gündür bugündür, ölümün ardı arkası kesilmemiş” (Kıyafet, 2008, s. 122).

Bir diğer roman olan Ahmet Cemil Akıncı'nın *Yaylanın Derdi* adlı eserinde de konu kan davasıdır. Bu romanda konu edilen asıl kahramanlar (Veli, İbrahim) aralarında husumet bulunan iki ailenin yıllardır devam edegelen kan gütmeye geleneğinin bitirilmesinde önemli roller üstlenen bireyler olarak dikkati çeker. Romanda kan davasının ilk olarak ortaya çıkış sebebi irdelendiğinde iki aile arasında husumet çıkaran sebep olarak su nöbeti gösterilir. Yazar okuyucuya bu bilgiyi romanın ilerleyen sayfalarında romanda sonradan etkisini hissettiren ve romanın temel karakterlerinden birisi olarak göze çarpan, gençler arasındaki kan davasını bitiren Rıza Çınaroğlu'nun edindiği bilgilere dayanarak verir:

“...Sarıkahyalar ile Hayrabolular arasındaki davanın başını araştırdım.Çokacı..Elli yıl önce tarlaları bitişikmiş..Sulama nöbetinden çıkan kavga, cinayetle bitmiş..Size kadar her aileden yedişer kişinin başını yemiş, ocağını söndürmüş...”(Akıncı,1984, s.104)

Ahmet Günbay Yıldız'ın *Sular Durulursa* adlı romanında ele alınan temel konu da diğer romanlarda olduğu gibi iki aile arasında ortaya çıkan ve devam eden bir kan davası durumudur. Kıymızlı Kabilesi ile Sürmeli Aşireti'nin önde gelen iki büyük reisi vardır. Kıymızlı Kabilesinin reisi Ateş Ali'dir. Sürmeli Aşiretinin reisi ise Kedi Veli'dir. İki aile arasında kan gütmeye ritüelinin ortaya çıkması ve gelişim safhalarına bakıldığında dikkati çeken temel nokta iki ailenin arasında uzun zamandır bir kan davasının sürüp gittiği hatta bu yüzden köyün Yukarı ve Aşağı Çatalca Köyü olarak ikiye ayrıldığı iddiasıdır. Yazar, kan davasının ilk çıkış nedenini romanda net olarak belirtmez. Ancak iki ailenin “*sahipleri, köpekleri, çobanları*” arasında bile geçmişten günümüze kadar sürüp gelen bir düşmanlığın sürdüğü bilgisini vererek eserde okuyucuyu her şeye hazırlıklı bir hale getirir. Nitekim aileler arasında devam eden gerginliğin artması için gerekli olan kıvılcım da Kedi Veli'nin çobanı Hasan'ın, köpeklerini Ateş Ali'nin çobanı Mahmut'un üzerine salması sonucu çatışma düzleminin farklı bir boyuta taşınmasıdır.

Öç Alma Tutkusunu Teşvik ve Namus Kavramı

Kan davası ritüelinin gelişmesinde etkili olan önemli argümanlardan birisi de öç alma tutkusudur. Kan davası geleneğine sahip olan toplumlarda öç alma kişisel bir tercihten çok bireyin üzerine yüklenen zorunlu bir misyondur. Öldürülen kişinin öcünü almanın aynı zamanda öldürülen kişinin ruhunu huzura kavuşturacağı düşüncesi hâkimdir. Aynı zamanda öldürülen kişinin öcünün alınması konusunda bireylerin yakınlarından sıklıkla sözlü telkin ve teşvik yapılması dikkati çeken bir

diğer durumdur. Öldürülen kişinin akrabalık derecesi bakımından içinde bulunduğu gruptan yakınları herhangi bir karşılık vermediği takdirde toplum tarafından aşağılanır ve şerefleri, itibarları zedelenir. Dolayısıyla toplumun da öç alma tutkusunun ateşlenmesinde ve teşvik edilmesinde önemli bir görev sorumluluğuyla hareket ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra özellikle kapalı toplumlarda ve aşiret yapısı, ağalık düzeninin devam ettiği yerlerde o toplumun başında olan ağanın, şeyhin, beyin de öldürülen kişinin yakınlarına, karşılık verilmesi ve haysiyetlerini kurtarmaları bakımından baskı yaptıkları bilinmektedir. Namusunu koruma ve onurunu kurtarma düşüncesi ve toplumda itibarını yeniden kazanmak için bireylerin bazen yapmadıkları bir eylemi bile sırf toplum içindeki itibarlarını artırmak için üstlendikleri gözlenmektedir. Şimdi söylemlerimizi seçmiş olduğumuz romanlardan örneklerle somutlaştıralım. Bu bağlamda ele alacağımız ilk roman Hasan Kıyafet'in *Yaşamak Yasak* adlı romanıdır. Eserde Fındıkzadelerin babasının öldürülmesi olayında suçun direk Temeloğulları tarafından üstlenilmesi ve öldürme eylemini gerçekleştiren kişi olarak Kara Ziya'nın ön plana çıkartılması üzerine her iki tarafın da üzerlerine atılan bu durumu kabullendiği ortaya çıkar. Yazar romanda her iki karakterin de üzerindeki toplumsal baskıyı şu şekilde ifade eder:

"Cinayetin işlendiği gün Kara Ziya'nın köyde olmadığını herkes biliyor. Dahası bunu Kara Ziya'nın peşine düşen Aslan da biliyor... Kara Ziya'nın da durumu Aslan'a benzer. İşlemediği suçun onuruyla Beyin gözünde, köyün gözünde ve karısının gözünde büyüyecekti" (Kıyafet, 2008, s. 26).

Temeloğulları cephesinden Nuru Kara Ziya'nın eşi Fadime'nin tecavüze uğraması ve donunun bayrak edilmesi karşısında Kara Ziya'nın uzun zamandır ortalarda görünmemesi üzerine onun öç alma güdüsünü tetiklemek ve bir şekilde sözlerinin ona duyurulmasını sağlamak için ağır ithamlarda bulunur:

"Bunca büyüttüğümüz Kara Ziya'da da iş yokmuş. Ben olsaydım, şimdiye Fındıkzadeler'in kökünü kurutmuştum. Yiğitliğini göklere çıkarttığımız adama bakın hele. Karısının donu bayrak edilmiş, çıtı çıkmıyor" (Kıyafet, 2008, s. 66).

Aynı sözlerin benzerlerini Fadime'ye sahip olmak isteyen ve aynı beyliğin reisi konumunda bulunan Cengiz Bey de dile getirir. Ona göre de Kara Ziya haysiyetini ve namusunu korumaktan aciz olan bir kimsedir. Eşi ona layık değildir:

"Fadime, bu gerçeği söylemeye dilim varmıyor ama öğrenmenin zamanıdır, diye söze girdi. Kara Ziya sana layık bir eş değildir... Değer verdik koca Temeloğulları olarak meclisimize oturttuk. O yine gidip çöplüğe attı kendini. Erkekçe kullanacağı silahını, karıca sandığa sakladı. Kaçtı izini kaybetti..." (Kıyafet, 2008, s.75).

Fındıkzadelerin adamı olan Ordu'nun Fatsa ilçesinden Kara Ziya'yı bulmak amacıyla İstanbul'a gelen Aslan'dan uzun zamandır haber alınmaması üzerine onun beyi olan Fındıkzade Ali Kemal Ağa'nın yazmış olduğu mektup da Aslan'ın öç almasını teşvik edici ve aynı zamanda ağır ithamlarla dolu bir mektup olarak dikkat çeker. Onun öç alması aynı zamanda beyliğinin de namusunu kurtaracaktır:

"Gün geldi baban denen mübarek hakkın rahmetine kavuştu. Kahpe düşman aramızdan bir sevgilimizi daha ayırdı. Kara Ziya kaatili, al kanlar içinde koydu onu. Ama sen babana göre bir oğul çıkmadın. Öcünü toprakta bıraktın. Sana olan güvenimi sarstın... Fındıkzadelerin şerefine leke sürdün..." (Kıyafet, 2008, s. 90)

Ancak her iki beylikten teşvik ve telkinlere rağmen Ordu'nun Fatsa ilçesinden ayrılarak birbirinin izini süren Kara Ziya ve Aslan bir süre geçtikten sonra İstanbul'da 1 Mayıs işçi bayramında karşı karşıya gelince birbirlerini öldürmek yerine sevinç içinde ve gurbetin getirmiş olduğu yalnızlık duygusuyla birbirleriyle samimi bir şekilde sarılırlar.

Ahmet Cemil Akıncı'nın *Yaylanın Derdi* romanında da uzun zamandır devam edegelen ve sulama nöbetinden kaynaklanan kan davasının taraflarının öç alma tutkusunu canlı tuttukları ve teşvik ettikleri görülmektedir. Henüz romanın başında Sarıkahyalardan Bedriye ölen kocası Kadir'in öcünü alma zamanının geldiğini belirterek oğlu Veli'yi hazırlar. Veli evden ayrılmadan önce eşi Emine ve oğlu Salih'le Hürmüz'le vedalaşır. Ölmezse hapse düşeceğini ancak artık geri dönmeyenin zor olduğunu söyler. Veli'nin ardından hüzünlü bir şekilde kalan Emine elinden bir şey gelmemenin çaresizliği içinde kalır. Kan davası ve öç alma ritüelini sorgular. Ancak ilerleyen zamanda onun da aynı şekilde kendi oğlunu hazırlayacağı ve teşvik edeceği yazar eserde şu şekilde yansıtır:

Fakat yaşlanınca elbette o da kaynanası Bedriye'ye dönecekti. Şimdiki ıstırabını unutacak, oğlu Salih'i böyle bir sabah uyandıracak, öldürülen babasının kanını temizlemeye gönderecekti" (Akıncı, 1984, s.15).

Veli'nin Hayrabolulardan hasımı olan İbrahim'i vurması üzerine onun kardeşi Haydar da Veli'yi vurur. Böylece her iki taraftan da öç alma sırası bir sonraki kuşağa gelir. Burada ilgi çeken nokta her iki tarafın da öldürülen kişilerin oğullarını birer sahte kimlikle köylerinden İstanbul'a yollamalarıdır. Bu aslında tarafların, daha fazla kayıp vermeye ve öç almak için kan dökülmesine pek de istekli olmayışlarının göstergesidir. Kızılırmak'ın kıyısında bir tesadüf eseri karşılaşan ve birbirlerinin hayatını kurtaran ikili yeni kimlik ve isimleriyle birbirleriyle sıkı arkadaş olur. Birlikte İstanbul'a gelen ikili burada bir taraftan yeni tanıştıkları Rıza Çınaroğlu sayesinde öğrenimlerini tamamlama fırsatı yakalarken diğer taraftan da zaman içinde Rıza Bey'e açılarak gerçek kimliklerini onunla paylaşırlar. Bir süre sonra da onun aracılığıyla iki hasım taraftan olduklarını anlarlar. Rıza Bey, iki tarafa kan davasının zararlarını ve her ne sebeple olursa olsun insan öldürmenin yanlışlığını anlatır. Birbirlerinin kardeşleriyle de evlenerek aralarındaki düşmanlığı bitiren kardeşlik duygularını pekiştiren Salih ve Musa, eğitimlerini de tamamladıktan sonra köylerine dönerler. Ancak köylülerin birbirine hasım iki ailenin çocuklarının barışması ve birbirleriyle böyle sıkı dostluk bağları kurması karşısında mevcut durumu kabul etmekte zorlandıkları anlaşılmaktadır. Bunun sonucunda iki köyün de ileri gelenleri onların sürülmesini uygun bulur. Tam gitmek üzereyken eşlerinin okuttuğu köylü çocuklarının serzenişlerinin de etkisiyle köylü efradı da yapmış oldukları hatadan dönerek kendilerini köye kabul ederler.

Ahmet Günbay Yıldız'ın *Sular Durulursa* adlı romanında da kan davası gütmeye ve namusu koruma düşüncesi ekseninde teşvik ve telkinlerin sürdürüldüğü dikkati çekmektedir. Kıymızlı Kabilesi ile Sürmeli Aşiretinin arasında uzun zamandır devam ettiği bilinen kan davasında en son Sürmeli Aşiretinin reisi olan Kedi Veli'nin çobanı Hasan'ın köpeklerini Ateş Ali'nin çobanı Mahmut'un üzerine salması üzerine çatışma düzlemi farklı bir boyuta taşınır. Kıymızlı Kabilesinin reisi Ateş Ali gelişmeleri haber alır almaz oğlu İdris'i yanına çağırır. Karşı tarafın iki köpeğinin de öldürülmesini karşı koyarsa çobanın da öldürülmesi yönünde talimat verir. İdris babasının kan dökme yoluyla öç alma düşüncesini benimsemek istemez ve bu kanlı

ritüele karşı koymak ister. Ancak babası buna karşılık olarak babalık hakkı, ataların hakkı ve töreler gibi gelenekleri koz olarak ortaya koyar. Babasına göre yapılan bir kötülüğe karşı kan dökmenin ve kan davası gütmeye yoluyla öç almanın sıra dışı bir özelliği yoktur. Töreler ve gelenekler çerçevesinde gereği ne ise yapılmalıdır: “- Bir evladı, babasının fikirleri ürktürmemeli. Geleneği değiştirmek, örf ve adetleri görmezden gelip, çiğneyip, geçmek midir muradın?” (Yıldız, 2002, s.16)

İdris babasının emirlerini yerine getirir ve Kedi Veli'nin iki köpeğini öldürür. Kedi Veli yapılan eyleme karşılık vermediği gibi çobanını da işten uzaklaştırır. Ancak Ateş Ali yaptıklarıyla yetinmez. Bir gece işret âlemi yaparken gönderdiği bir adamla Kedi Veli'nin adamından koç alır. Gelen koçu da kestirerek ziyafet düzenler. Aradan bir süre geçtikten sonra Kedi Veli aldığı haberin etkisiyle Ateş Ali'nin çobanı Mahmut'un gözü önünde bir öküz boğazlatır. Çatışma şiddetinin boyutu artar. Ateş Ali oğlunu yeniden karşısına alır ve kan dökmesi gerektiğini, gerekirse adam öldürmesi yönünde telinde bulunur. Düşmanın yaptıklarının yanına kâr kalmaması gerektiğini bildirir. İdris her ne kadar bu kanlı ritüeli sonlandırmak için mücadeleye edip, babasına karşı gelmeye çalışsa da babası hakkını helal etmeyeceğini söyleyerek tehdit eder. İdris'in içine düştüğü çıkmazı yazar romanda şu şekilde yansıtır:

“Atalık hikâyesi tutturmuştu babası... Bu hak adına kurban istiyordu kendisinden kan akıtılmasını istiyordu... Sarp yokuşlara düşmüştü yolu. Tırmanmaya kalksa, o dehşet veren kıvrımların, derinliğini aşamıyor, uçurumlar yutuyordu, kayboluyordu yürüdüğü sarp, engebeli, sonu bilinmeyen yolların arasında...” (Yıldız, 2002, s. 35)

Olaylar hızlı bir şekilde gelişir. Tarlada kimsenin bulunmadığı bir anda Kedi Veli'nin oğlu Musa'yı gören İdris onu tabancayla vurarak öldürür, kendi kendini öldürmüş süsü verir. Olay yerinde ve sonrasında yapılan tahkikatlardan bir sonuç çıkmaz. İdris, köyde daha fazla yaşamanın mümkün olmadığını anlayarak, oğulları İlyas ve İshak'ı önden kasabaya gönderir. Ardından da kendisi ve eşiyile birlikte kasabaya göç eder. Göç etmeden önce kendisini yolda yakalayan Musa'nın babası Kedi Veli, oğlunu kendisinin vurduğunu bildiğini ve bunun cezasını en ağır şekilde çekeceğini söyleyerek tehdit eder. Aradan bir süre geçer. İdris'in babası tarla hasadı için oğlunu köye çağırır. İdris'in köyde hasatta bulunduğu sırada kara haber köye gelir. Oğlu İshak, Musa'nın oğlu İsa tarafından tabancayla vurularak öldürülmüştür. İdris kendisine verilen haberi soğukkanlılık karşılar. Her alınan canın bir bedeli olduğunu bedelini ödediğini düşünür.

Babası yine bilindik tehditlere başlar. Çevreye rezil olduklarını, herkesin kendilerini kınadığını, eğer karşı bir eylemde bulunmazsa evlatlıktan redde kadar işi götüreceğini söyleyerek tehditler savurur. İdris babasının tüm baskılarına karşın bu kanlı ritüele karşı gelir, kan dökmeyi reddeder. Bir süre sonra Musa'nın oğlu İsa'nın vurulduğu haberi köye ulaşır. Babasının öldürme ihtimali üzerinde duran İdris kendi vurmuş gibi dağa Afcı adındaki arkadaşının yanına kaçar. Burada bulunduğu sırada Kedi Veli'nin görevlendirdiği Deli Rasim tarafından öldürülür. İdris'in ölüm haberi kan dökme ve öç alma ritüelinin durmasına sebep olmaz. Haberi alan eşi Zekiye kan çarkını yeniden döndürmek ve kan dönmek üzere sıranın kendisine geldiğini düşünerek oğlu İlyas'ı bu konuda teşvik ve telkine başlar:

“Kanımız yerde kalsın demek he? Ocağımızı söndüren, yüreğimize ateş düşüren o bunak herif, elini kolunu sallayıp dolaşsın mı istersin el içinde?...

Sen nasıl evlatsın ha? Baban, kardeşin ayrıldı aramızdan. Yaraşır mı bize onların intikamını almadan, umursamadan dolaşmak. Ar etmek nedir, bilmez senin yüreğin oğul?" (Yıldız, 2002, s. 206).

Senaryo yine aynıdır. Amaç, kanın yerde kalmaması, çevrenin dedikoduları, analık hakkı gibi gerekçelerdir. İlyas'ın anası da kan çarkını durdurup bu kanlı ritüeli bitirmek yerine çevirmekten yana tavır almıştır. Kedi Veli'nin öldürülmesi gerektiğini söyleyerek eşinden kalan silahı oğluna verir. Yaptığı işin ödünç ödeme olduğunu açıklar: "...Ödünç ödeme denilir buna, anlıyor musun ödünç... Baban ne der, yosam bize ha?Ne der baban?" (Yıldız, 2002, s. 207).

Ancak İlyas annesinin tüm baskılarına karşı koyarak bu kanlı çarkı döndürmeyi reddeder. Kasabalıların da desteğiyle Tıp ihtisası için İstanbul'a gider. Başarılı bir şekilde ihtisasını tamamlayarak kasabaya döner ve özel bir muayene açar. Bu arada annesi oğluna sözünü geçiremeyince kendisi Kedi Veli'yi öldürür ve hapse girer. İlyas kısa zamanda yardımseverliği, çalışkanlığıyla kasabalıların gönülünü kazanır. Kendisini öldürmek isteyenlere dostça elini uzatır. Kasabadan Zemzem adlı bir kızla evlenerek kan dökme ve öç alma ritüeline son vermeyi başarır.

Buraya kadar ele almış olduğumuz romanlarda da görüldüğü üzere geçmişten günümüze kadar olan süreçte -Türkiye'de de belirli bölgelerde halen çeşitli sebeplerden dolayı devam eden- kan davası olgusu, edebiyat sahasında ve roman düzleminde eser veren yazarlar tarafından ele alınmıştır. Bu ele alınışta romanlarda kan davasının belli başlı nedenleri üzerinde durulmuş, kan davası ritüelinin gelişimi, toplumun ve aile fertlerinin birey üzerindeki baskıları gözler önüne serilmiştir. Ayrıca bazı romanlarda bireylerin kan davasının çözümünde mevcut geleneksel kan dökme ritüeline ve geleneklere karşı çıkararak sonlandırmayı başardıkları gözlemlenmiştir.

Kaynakça

- Akıncı, A. C. (1984). *Yaylanın Derdi*. İstanbul: Sinan Yayınevi.
- Kıyafet, H. (2008). *Yaşamak Yasak*. İstanbul: Ceylan Yayınları.
- Tezcan, M. (1981). *Kan Davaları Sosyal Antropolojik Yaklaşım*. No: 99, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Ülken, H. Z. (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ünsal, A. (1995). *Kan Davası*. İstanbul: YKY.
- Veyis, S. (1971). *Etnoloji Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- Yıldız, A. G. (2002). *Sular Durulursa*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.5786b97560fb89.99151232
- <http://www.tubaterim.gov.tr/>